

Till: Miljöminister Lena Sommestad
Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet
103 33 Stockholm

Uppföljning av mötet mellan Miljöministern och Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) den 14 november 2005

Bästa Lena,

Vi skriver för att tacka dig för det givande mötet mellan dig och dina medarbetare (Monica Löwström, Ansi Gerhardsson, Lars Ekecrantz, Gabor Szendrö) och en delegation från Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) (Maria Brandt, Mikael Karlsson, Johan Swahn, Catharina Lihnell Järnhester, Guy Madison, Lisa Hedin) den 14 november på Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet.

På mötet lyfte MKG följande frågor:

1. Frågan om kärnavfallsindustrins nuvarande kärnavfallsprojekt har blivit omodern och riskerar att inte uppfylla modern miljölagstiftning
2. Frågan om regering och myndigheter har varit för tama i att ställa krav på kärnkraftsindustrin – något som lett fram till nuvarande situation
3. Frågan om bristen på rättvisande alternativredovisningar av metoder för hantering av använt kärnbränsle
4. Frågan om hur djupa grundvattenströmmar påverkar den miljömässigt långsiktigt bästa lokaliseringen av ett slutförvar för använt kärnbränsle
5. Frågan om kärnkraftsindustrins ovilja att ge miljöorganisationerna insyn i särskilda samrådsmöten och expertrådsmöten mellan myndigheterna och kärnavfallsbolaget.
6. Frågan om det ska vara kärnavfallsbolaget som helt ska få styra de samråd som inte förs enligt 6 kap §6 Miljöbalken.

1. Frågan om kärnavfallsindustrins nuvarande kärnavfallsprojekt har blivit omodern och riskerar att inte uppfylla modern miljölagstiftning

Från MKG:s sida konstaterade vi att vår nuvarande analys är att det har blivit mer och mer tydligt att det finns en risk att den slutförvarsmetod som kärnkraftsindustrin valde för 30 år sedan inte kommer att uppfylla högt ställda miljökrav. Dessutom är vår nuvarande analys att den platsvalsprocess som kärnavfallsbolaget (SKB AB) har använt för att hitta en plats för slutförvaret riskerar att leda fram till ett lokaliseringsförslag som inte blir det miljömässigt bästa. Detta innebär att det finns en risk för att metod- och platsvalet inte kommer att klara en prövning i miljödomstolen enligt Miljöbalken. Ett sådant resultat kan sätta regeringen och kärnavfallskommunerna i en svår sits vad gäller frågan om att ge tillåtlighet till respektive att godkänna en etablering av ett slutförvar.

Vi uppfattade på mötet att miljöministerns uppfattning var att trots att KBS-metoden valdes av kärnkraftsindustrin för många år sedan så har hela tiden utvärderingar av metod och val av plats gjorts av myndigheterna och regeringen. Detta har resulterat i att regeringen återkommande har gjort bedömningen att kärnavfallsbolaget bör använda den så kallade KBS-3-metoden som planeringsförutsättning för sitt Fud-program. Vi uppfattade även att Göran Perssons uttalande nyligen om att den nuvarande kärnavfallsmetoden verkade omodern skulle tolkas som att han menade att det var kärnkraft som energiteknik som var omodern.

2. Frågan om regering och myndigheter har varit för tama i att ställa krav på kärnkraftsindustrin – något som lett fram till nuvarande situation

Miljöorganisationerna har genom åren vid ett stort antal tillfällen pekat på att ett systematisk och förutsättningslös process för att välja metod och plats är central för att finna den miljömässigt bästa lösningen på kärnavfallsfrågan. Från MKG:s sida menade vi på mötet att trots att myndigheterna och regeringen vid ett flertal tillfällen genom åren påpekat behovet av utredningar av alternativa metoder och ställt krav på platsvalsprocessen så har kärnkraftsindustrin inte hanterat dessa frågor på ett ansvarsfullt sätt. Vi menar att regering och myndigheter varit för tama i uppföljningen av sina krav på kärnavfallsbolaget och att detta lett till den nuvarande situationen.

Vi uppfattade på mötet att miljöministern menade att regeringen har deltagit i processen genom sina beslut kopplade till kärnavfallsbolagets Fud-rapportering enligt Kärntekniklagen och att det i dagsläget inte går att göra om allt från början. Samtidigt förstod vi att frågan inte är avgjord och att regeringen kommer att göra en noggrann granskning av den ansökan som kommer in innan regeringen tar ett beslut.

3. Frågan om bristen på rättvisande alternativredovisningar av metoder för hantering av använt kärnbränsle

Vid mötet lyfte MKG frågan om hur kärnkraftsindustrin genom åren har försummat att hantera frågor som rör alternativa metoder på ett adekvat sätt. Även regeringen och myndigheterna har vid ett flertal tillfällen i Fud-processen påpekat att kärnavfallsbolaget måste utreda alternativa metoder. Miljöorganisationerna har drivit denna fråga hårt eftersom det har funnits indikationer på att det skulle kunna finnas långsiktiga miljöfördelar med en specifik alternativ metod – användningen av djupa borrhåll. MKG menar att kärnavfallsbolaget under många år inte har fullgjort sin uppgift att på ett rättvisande sätt utreda metoden djupa borrhåll – men att detta skett med myndigheternas och regeringens indirekta godkännande genom att bolaget inte sanktionerats för detta.

Myndigheterna har uppfattat att miljödomstolen kan komma att vilja ha en rättvisande redovisning av alternativa metoder och kärnavfallsbolaget arbetar med en ny utredning av alternativen, inklusive metoden djupa borrhåll. MKG väntar med intresse på utredningen och på hur myndigheterna kommer att granska den. MKG kommer själv att kritiskt granska om utredningen jämför olika metoder på ett rättvisande sätt.

4. Frågan om hur djupa grundvattenströmmar påverkar den miljömässigt långsiktigt bästa lokaliseringen av ett slutförvar för använt kärnbränsle

Vid mötet lyfte även MKG frågan om den miljömässigt bästa lokaliseringen av ett slutförvar. MKG påpekade att det sedan flera år pågår en diskussion om att det kan finnas långsiktiga miljöfördelar med en lokalisering av ett slutförvar i en inströmningszon (recharge area) för grundvatten i inlandet i stället för i en utströmningszon som en kustlokalisering innebär. I och med att kärnavfallsbolaget i första hand inte haft ett miljöperspektiv i sin platsvalsprocess så har man undvikit denna fråga, något som märks tydligt i senaste Fud-rapporten.

MKG har uppfattat att regeringen genom åren har markerat att det är viktigt att platsvalsmetoden görs på ett bra sätt. MKG menar att det är anmärkningsvärt att kärnavfallsbolaget trots det ändå har hamnat i en situation där man gör platsundersökningar under två kärnkraftverk. Det är uppenbart att kärnkraftsindustrin har haft helt andra prioriteringar än att finna den miljömässigt bästa lokaliseringen när den valt de nuvarande platserna.

Myndigheterna har uppfattat att miljödomstolen kan komma att vilja ha en redovisning av att lokaliseringsprocessen lett fram till den bästa lokaliseringen ur miljösynpunkt. Kärnavfallsbolaget arbetar med en utredning av frågan om lokalisering av ett slutförvar kopplat till grundvattenströmning på djupet. MKG väntar med intresse på utredningen

och på hur myndigheterna kommer att granska den. MKG kommer själv att kritiskt granska om utredningen ger en rättvisande bild av frågan.

5. Frågan om kärnkraftsindustrins ovilja att ge miljöorganisationerna insyn i särskilda samråd och expertgruppsmöten mellan myndigheterna och kärnavfallsbolaget.

Denna fråga har MKG även lyft i ett brev till miljöministern 05-11-07.

MKG menar att det är viktigt för vår möjlighet att effektivt granska kärnavfallsprojektet att vi får vara med som observatörer på de särskilda PLU- och SSA-samråden mellan myndigheterna och kärnavfallsbolaget. Protokoll från dessa möten kommer sent och vi upptäcker ständigt att frågor som vi sökt svar på redan hade varit besvarade om vi hade haft tillträde till dessa möten.

Kommunerna är idag observatörer på de särskilda samråden. När nu en lagändring har gjorts så att även miljöorganisationerna får medel för att granska kärnavfallsprojektet i samrådsprocessen så ser vi det som naturligt att även vi får möjlighet till insyn. Att kärnavfallsbolaget och Statens kärnkraftinspektion ser svårigheter att begränsa närvaron vid dessa samråd om ett beslut tas att låta miljöorganisationerna vara observatörer ser vi med förvåning på. Statens strålskyddsinstitut har inget att invända mot att vi erhåller observatörsstatus.

Vi har fört diskussioner med kärnavfallsbolaget i denna fråga och de har hittills inte har velat ändra sin inställning.

Vi har uppfattat att även KASAM vill ha motsvarande observatörsstatus.

MKG har även begärt att få delta vid mötena med MKB-forum i Oskarshamn och Samråds- och MKB-grupp Forsmark. Vid möten den 17 och 18 november i respektive grupp togs beslut som gör detta möjligt.

6. Frågan om det ska vara kärnavfallsbolaget som styr de samråd som inte förs enligt 6 kap §6 Miljöbalken.

Denna fråga har MKG även lyft i ett brev till miljöministern 05-11-07. Den ansökande parten har ansvar för att se till att det utökade samråd som ska föras enligt 6 kap §6 Miljöbalken. Kärnavfallsbolaget framför uppfattningen att alla möten man deltar i är en del av det utökade samrådet. Det blir då naturligt för bolaget att se till att de skickar ut kallelser, styr dagordningen och för protokoll även för de särskilda PLU- och SSA-samråden med myndigheterna och för MKB-forum i Oskarshamn och Samråds- och MKB-grupp Forsmark. De senare protokollen förs av kärnavfallsbolaget men publiceras av Länsstyrelserna i Kalmar och Uppsala län.

MKG menar att det bara är de öppna möten som äger rum som kan anses vara en del av det utökade samrådet. MKG anser att det inte är bra för trovärdigheten i granskningsprocessen att kärnavfallsbolaget får styra de särskilda samråden och mötena på länsnivå. Dessa borde i stället handhas av myndigheterna respektive länsstyrelserna.

Som en avslutande fråga tog vi upp att vi anser att Statens strålskyddsinstitut bör få erforderliga ekonomiska möjligheter för att kunna granska de ansökningar om inkapslingsanläggning och slutförvar som kommer att komma till dem. Vi menar att det vore olyckligt om man i efterhand finner att det fanns ekonomiska begränsningar för en god granskning. Vi har uppfattat att denna synpunkt nått fram till regeringen.

Regeringen har de närmaste veckorna att komma med ett beslut om Fud-04. Regeringen har då möjlighet att påverka processen att ta fram den miljömässigt bästa läsnigen på kärnavfallsfrågan genom att agera i de frågor som vi har tagit upp på mötet. Vi bifogar MKG:s yttrande över Fud-04 som en bilaga.

Vi avslutar med att tacka för möjligheten att få träffa miljöministern och ser gärna att denna möjlighet kan återkomma med jämna mellanrum.

Vänliga hälsningar,

Johan Swahn
kanslichef

070-467 37 31
johan.swahn@mkg.se

Bilaga: MKG:s yttrande över Fud-04